

Καλώς ήρθατε στη Θεωρία Γραμμικών Τελεστών! (712)

<http://eclass.uoa.gr/courses/MATH122/>

Εαρινό Εξάμηνο 2021-22

25/2/2022

1 Εισαγωγικά

- Χώροι Hilbert
- Συνεχείς γραμμικές μορφές.
Θεώρημα Riesz
- Ορθοκανονικές Βάσεις.
Ισομορφισμοί
- Η πλήρωση. Ο χώρος L^2

Ο δυϊκός ενός χώρου Hilbert

Λήμμα

Έστω E χώρος με εσωτερικό γινόμενο. Αν $x \in E$, ονομάζουμε f_x την απεικόνιση

$$f_x : E \rightarrow \mathbb{K} : y \rightarrow \langle y, x \rangle.$$

Η f_x είναι γραμμική και συνεχής.

$$\begin{aligned} \underline{\text{Απόδ.}} \quad f_x(y_1 + \lambda y_2) &= \langle y_1 + \lambda y_2, x \rangle && \left[\begin{array}{l} \text{Σημ. φυσικη: } \downarrow \text{δρ} \\ f_x(y) = \langle x, y \rangle \end{array} \right] \\ &= \langle y_1, x \rangle + \lambda \langle y_2, x \rangle \\ &= f_x(y_1) + \lambda f_x(y_2) \end{aligned}$$

$$|f_x(y)| = |\langle x, y \rangle| \leq \|x\| \|y\|$$

αρα, αν $y_n \xrightarrow{\|\cdot\|} y$ τότε

$$|f_x(y_n) - f_x(y)| = |f_x(y_n - y)| \leq \|x\| \|y_n - y\| \rightarrow 0$$

αρα f_x συνεχής $\square$

Ο δυϊκός ενός χώρου Hilbert

Λήμμα

Έστω E χώρος με εσωτερικό γινόμενο. Αν $x \in E$, ονομάζουμε f_x την απεικόνιση

$$f_x : E \rightarrow \mathbb{K} : y \rightarrow \langle y, x \rangle.$$

Η f_x είναι γραμμική και συνεχής.

Αντίστροφο όχι πάντα

Παράδειγμα

Στον $E = c_{00}$, η γραμμική μορφή

$$f : E \rightarrow \mathbb{K} : (x(1), x(2), \dots) \mapsto \sum_n^{n_x} \frac{1}{n} x(n)$$

δεν είναι της μορφής $f = f_x$ με $x \in c_{00}$.

Από Αν υπάρχει x τότε
 $f_x(y) = \langle y, x \rangle \Rightarrow \sum y(n) \overline{x(n)} = \sum y(n) \frac{1}{n} \quad \forall y \in c_{00}$
 Σε κάθε n $f_x(e_n) = \frac{1}{n}$
 δηλαδή σε κάθε n $\langle e_n, x \rangle = \frac{1}{n} \quad \forall n$
 δηλαδή $x(n) = \frac{1}{n} \quad \forall n$ οπότε
 $x \notin c_{00}$ εξίστη

$f_x(e_n) = \langle e_n, x \rangle = \frac{1}{n}$
 $e_n = (0, \dots, 1, \dots)$

Ο δυϊκός ενός χώρου Hilbert

Λήμμα

Έστω E χώρος με εσωτερικό γινόμενο. Αν $x \in E$, ονομάζουμε f_x την απεικόνιση

$$f_x : E \rightarrow \mathbb{K} : y \rightarrow \langle y, x \rangle.$$

Η f_x είναι γραμμική και συνεχής.

Παράδειγμα

Στον $E = c_{00}$, η γραμμική μορφή

$$f : E \rightarrow \mathbb{K} : (x(1), x(2), \dots) \mapsto \sum_n \frac{1}{n} x(n)$$

δεν είναι της μορφής $f = f_x$ με $x \in c_{00}$.

Θεώρημα (Riesz)

Έστω H χώρος Hilbert. Για κάθε γραμμική και συνεχή $f : H \rightarrow \mathbb{K}$ υπάρχει μοναδικό $x \in H$ ώστε $f = f_x$, δηλαδή

$$f(y) = \langle y, x \rangle \text{ για κάθε } y \in H.$$

Ansatz Für $f: H \rightarrow \mathbb{K}$ spars, stetig
 oder $f=0$ $M = \text{Ker } f = \{y \in E : f(y) = 0\}$: Spars vork zu H
 anders: $M = f^{-1}(\{0\})$

- $f=0$ falls $M=H$ wo problem $f=f_0$
- $f \neq 0$ falls M eine rechteckige Unterraum von Hilbert H

opu $\Rightarrow$ $\exists z \in H, z \neq 0, z \perp M$ mit $\|z\|=1$

opu $\forall y \in H$ $f(z)y - f(y)z \in M$ da $z \perp M$
 $f(z)y - f(y)z = 0$

$\Rightarrow \langle f(z)y - f(y)z, z \rangle = 0$

$f(z)\langle y, z \rangle - f(y)\langle z, z \rangle = 0$

$\Rightarrow f(y) = f(z)\langle y, z \rangle = \langle y, \overline{f(z)}z \rangle \quad \forall y \in H$

$f = f_x$ mit $x = \overline{f(z)}z$ $\square$

Υπενθύμιση Ένα υποσύνολο X ενός $\mathbb{K}$ -γραμμικού χώρου V είναι γραμμικά ανεξάρτητο αν κάθε πεπερασμένο υποσύνολο

$\{x_1, \dots, x_n\} \subseteq X$ είναι γραμμικά ανεξάρτητο, αν δηλαδή ισχύει η

συνεπαγωγή $(\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n) \in \mathbb{K}^n \setminus \{0\} \Rightarrow \sum_{k=1}^n \lambda_k x_k \neq 0$.

Υπενθύμιση Ένα υποσύνολο X ενός $\mathbb{K}$ -γραμμικού χώρου V είναι **γραμμικά ανεξάρτητο** αν κάθε πεπερασμένο υποσύνολο

$\{x_1, \dots, x_n\} \subseteq X$ είναι γραμμικά ανεξάρτητο, αν δηλαδή ισχύει η συνεπαγωγή $(\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n) \in \mathbb{K}^n \setminus \{0\} \Rightarrow \sum_{k=1}^n \lambda_k x_k \neq 0$.

Ένα γραμμικά ανεξάρτητο X είναι **(αλγεβρική) βάση** του V αν η **γραμμική του θήκη $\text{span}(X)$ ισούται με V** , δηλαδή αν κάθε $v \in V$ είναι

γραμμικός συνδυασμός $v = \sum_{k=1}^n \lambda_k x_k$ στοιχείων $x_k \in X$.

Ορθοκανονικές Βάσεις

Υπενθύμιση Ένα υποσύνολο X ενός $\mathbb{K}$ -γραμμικού χώρου V είναι **γραμμικά ανεξάρτητο** αν κάθε πεπερασμένο υποσύνολο

$\{x_1, \dots, x_n\} \subseteq X$ είναι γραμμικά ανεξάρτητο, αν δηλαδή ισχύει η συνεπαγωγή $(\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n) \in \mathbb{K}^n \setminus \{0\} \Rightarrow \sum_{k=1}^n \lambda_k x_k \neq 0$.

Ένα γραμμικά ανεξάρτητο X είναι **(αλγεβρική) βάση** του V αν η γραμμική του θήκη $\text{span}(X)$ ισούται με V , δηλαδή αν κάθε $v \in V$ είναι

γραμμικός συνδυασμός $v = \sum_{k=1}^n \lambda_k x_k$ στοιχείων $x_k \in X$.

Ορισμός

Έστω E χώρος με εσωτερικό γινόμενο. Μια οικογένεια

$\{e_i : i \in I\} \subseteq E$ λέγεται **ορθοκανονική βάση** του E αν

(i) είναι ορθοκανονική και $\langle e_i, e_j \rangle = \delta_{ij} \quad \forall i, j \in I$

(ii) Η γραμμική θήκη της είναι πυκνός υπόχωρος του E , δηλ.

$\overline{\text{span}\{e_i : i \in I\}} = E$. $\forall v \in E, \forall \epsilon > 0 \exists e_i, \lambda_i \in \mathbb{K}$ με $\|\sum_{k=1}^n \lambda_k e_k - v\| < \epsilon$.

Παρατήρηση Σε **απειροδιάστατους χώρους Hilbert**, μια ορθοκανονική βάση δεν είναι αλγεβρική βάση.

Παραδείγματα

Παρατήρηση Σε απειροδιάστατους χώρους Hilbert, μια ορθοκανονική βάση δεν είναι αλγεβρική βάση.

Παραδείγματα

- 1 Έστω $e_m = (\delta_m(n))$ όπου $\delta_m(n) = 1$ όταν $n = m$ και $\delta_m(n) = 0$ αλλιώς. Η οικογένεια $\{e_m : m \in \mathbb{N}\}$ είναι ορθοκανονική στον ℓ^2 . Είναι αλγεβρική βάση του c_{00} , άρα και ορθοκανονική του βάση. Για $x \in c_{00}$

$$\begin{aligned} x &= (x(1), x(2), \dots, x(n), 0, 0, \dots) \\ &= \sum_{n=1}^{n_x} x(n) e_n \in \text{span} \{e_n : n \in \mathbb{N}\} \end{aligned}$$

Παρατήρηση Σε απειροδιάστατους χώρους Hilbert, μια ορθοκανονική βάση δεν είναι αλγεβρική βάση.

Παραδείγματα

- 1 Έστω $e_m = (\delta_m(n))$ όπου $\delta_m(n) = 1$ όταν $n = m$ και $\delta_m(n) = 0$ αλλιώς. Η οικογένεια $\{e_m : m \in \mathbb{N}\}$ είναι ορθοκανονική στον ℓ^2 . Είναι αλγεβρική βάση του c_{00} , άρα και ορθοκανονική του c_{00} . $\sum \frac{1}{n^2} < \infty$
- 2 Η ίδια οικογένεια δεν είναι αλγεβρική βάση του ℓ^2 , γιατί $\exists x : x = (\frac{1}{n}) \in \ell^2$
 $\text{span}\{e_m : m \in \mathbb{N}\} \neq \ell^2$. Επειδή ο υπόχωρος $\text{span}\{e_m\} = c_{00}$ είναι πυκνός στον ℓ^2 , η $\{e_m\}$ είναι ορθοκανονική βάση του ℓ^2 . $x \notin c_{00}$

Παρατήρηση Σε απειροδιάστατους χώρους Hilbert, μια ορθοκανονική βάση δεν είναι αλγεβρική βάση.

Παραδείγματα

- 1 Έστω $e_m = (\delta_m(n))$ όπου $\delta_m(n) = 1$ όταν $n = m$ και $\delta_m(n) = 0$ αλλιώς. Η οικογένεια $\{e_m : m \in \mathbb{N}\}$ είναι ορθοκανονική στον ℓ^2 . Είναι αλγεβρική βάση του c_{00} , άρα και ορθοκανονική του βάση.
- 2 Η ίδια οικογένεια δεν είναι αλγεβρική βάση του ℓ^2 , γιατί $\text{span}\{e_m : m \in \mathbb{N}\} \neq \ell^2$. Επειδή ο υπόχωρος $\text{span}\{e_m\} = c_{00}$ είναι πυκνός στον ℓ^2 , η $\{e_m\}$ είναι ορθοκανονική βάση του ℓ^2 .
- 3 Στον χώρο $(C([-π, π], \langle \cdot, \cdot \rangle))$ η οικογένεια $\{f_m : m \in \mathbb{Z}\}$ όπου $f_m(t) = e^{imt} = \cos(mt) + i \sin(mt)$ είναι ορθοκανονική.

Παρατήρηση Σε απειροδιάστατους χώρους Hilbert, μια ορθοκανονική βάση δεν είναι αλγεβρική βάση.

Παραδείγματα

- 1 Έστω $e_m = (\delta_m(n))$ όπου $\delta_m(n) = 1$ όταν $n = m$ και $\delta_m(n) = 0$ αλλιώς. Η οικογένεια $\{e_m : m \in \mathbb{N}\}$ είναι ορθοκανονική στον ℓ^2 . Είναι αλγεβρική βάση του c_{00} , άρα και ορθοκανονική του βάση.
- 2 Η ίδια οικογένεια δεν είναι αλγεβρική βάση του ℓ^2 , γιατί $\text{span}\{e_m : m \in \mathbb{N}\} \neq \ell^2$. Επειδή ο υπόχωρος $\text{span}\{e_m\} = c_{00}$ είναι πυκνός στον ℓ^2 , η $\{e_m\}$ είναι ορθοκανονική βάση του ℓ^2 .
- 3 Στον χώρο $(C([-\pi, \pi], \langle \cdot, \cdot \rangle))$ η οικογένεια $\{f_m : m \in \mathbb{Z}\}$ όπου $f_m(t) = e^{imt} = \cos(mt) + i \sin(mt)$ είναι ορθοκανονική.

Παρατήρηση Σε απειροδιάστατους χώρους Hilbert, μια ορθοκανονική βάση δεν είναι αλγεβρική βάση.

Παραδείγματα

- 1 Έστω $e_m = (\delta_m(n))$ όπου $\delta_m(n) = 1$ όταν $n = m$ και $\delta_m(n) = 0$ αλλιώς. Η οικογένεια $\{e_m : m \in \mathbb{N}\}$ είναι ορθοκανονική στον ℓ^2 . Είναι αλγεβρική βάση του c_{00} , άρα και ορθοκανονική του βάση.
- 2 Η ίδια οικογένεια δεν είναι αλγεβρική βάση του ℓ^2 , γιατί $\text{span}\{e_m : m \in \mathbb{N}\} \neq \ell^2$. Επειδή ο υπόχωρος $\text{span}\{e_m\} = c_{00}$ είναι πυκνός στον ℓ^2 , η $\{e_m\}$ είναι ορθοκανονική βάση του ℓ^2 .
- 3 Στον χώρο $(C([-π, π], \langle \cdot, \cdot \rangle))$ η οικογένεια $\{f_m : m \in \mathbb{Z}\}$ όπου $f_m(t) = e^{imt} = \cos(mt) + i \sin(mt)$ είναι ορθοκανονική. Ο γραμμικός χώρος που παράγει είναι ο **χώρος των τριγωνομετρικών πολυωνύμων**, συνεπώς η $\{f_m\}$ δεν είναι αλγεβρική βάση του $(C([-π, π], \langle \cdot, \cdot \rangle))$.
 $\forall f \in C([-π, π])$ η σειρά $\sum_{m \in \mathbb{Z}} \langle f, f_m \rangle f_m$ συγκλίνει στο f στο $\| \cdot \|_2$ ενο. νόμο. πολυωνύμων;

Παρατήρηση Σε απειροδιάστατους χώρους Hilbert, μια ορθοκανονική βάση δεν είναι αλγεβρική βάση.

Παραδείγματα

- 1 Έστω $e_m = (\delta_m(n))$ όπου $\delta_m(n) = 1$ όταν $n = m$ και $\delta_m(n) = 0$ αλλιώς. Η οικογένεια $\{e_m : m \in \mathbb{N}\}$ είναι ορθοκανονική στον ℓ^2 . Είναι αλγεβρική βάση του c_{00} , άρα και ορθοκανονική του βάση.
- 2 Η ίδια οικογένεια δεν είναι αλγεβρική βάση του ℓ^2 , γιατί $\text{span}\{e_m : m \in \mathbb{N}\} \neq \ell^2$. Επειδή ο υπόχωρος $\text{span}\{e_m\} = c_{00}$ είναι πυκνός στον ℓ^2 , η $\{e_m\}$ είναι ορθοκανονική βάση του ℓ^2 .
- 3 Στον χώρο $(C([-\pi, \pi], \langle \cdot, \cdot \rangle))$ η οικογένεια $\{f_m : m \in \mathbb{Z}\}$ όπου $f_m(t) = e^{imt} = \cos(mt) + i \sin(mt)$ είναι ορθοκανονική. Ο γραμμικός χώρος που παράγει είναι ο χώρος των τριγωνομετρικών πολυωνύμων, συνεπώς η $\{f_m\}$ δεν είναι αλγεβρική βάση του $(C([-\pi, \pi], \langle \cdot, \cdot \rangle))$. Είναι κλασικό θεώρημα στην Ανάλυση Fourier ότι **κάθε $f \in (C([-\pi, \pi]$ προσεγγίζεται ως προς τη νόρμα $\|\cdot\|_2$ από τριγωνομετρικά πολυώνυμα.** Συνεπώς η $\{f_m\}$ είναι ορθοκανονική βάση του $(C([-\pi, \pi], \langle \cdot, \cdot \rangle))$.

Παρατήρηση

Έστω $\mathcal{C} = \{e_i : i \in I\}$ ορθοκανονική οικογένεια σ' έναν χώρο *Hilbert* H . Η $\mathcal{C}$ είναι ο.κ. βάση του H αν και μόνον αν είναι *μεγιστική*,

Παρατήρηση

Έστω $\mathcal{C} = \{e_i : i \in I\}$ ορθοκανονική οικογένεια σ' έναν χώρο Hilbert H . Η $\mathcal{C}$ είναι ο.κ. βάση του H αν και μόνον αν είναι μεγιστική,

Αν e είναι ο.κ. βάση, τότε είναι μεγιστική αν και μόνον αν ο.κ. δλ
 α) e' είναι ο.κ. οικογένεια με $e' \supseteq e$ τότε $e' = e$
 β) Αν e δεν είναι μεγιστική, $\exists e' \supseteq e$ με $e' \neq e$

χρειάζεται
 η) αποδείξει

$$\Rightarrow \forall e \in e' \setminus e \text{ τότε } e \perp e \text{ δλ } e^\perp \neq \{0\}$$

↓

$$\text{αφ } e \text{ οχι ο.κ. βάση } e \perp \text{span } e \Rightarrow \overline{\text{span } e} \perp e \Rightarrow \overline{\text{span } e} \neq H$$

$$\text{οπότε } \mathcal{C} \text{ μεγιστική} \iff e^\perp = \{0\}$$

$$\text{Έστω αντίστροφα ότι } e \text{ μεγιστική, τότε } e^\perp = \{0\} \Rightarrow (\text{span } e)^\perp = \{0\} \\ \Rightarrow (\overline{\text{span } e})^\perp = \{0\}$$

$$\text{οπότε ο κλειστός υπόχωρος } M = \overline{\text{span } e} \text{ έχει } M^\perp = \{0\}$$

$$\text{οπότε σύμφωνα με ΠΛΗΡΗ Η χώρο έχουμε } M = H$$

$$\text{δλ } \text{span } e \text{ είναι πυκνή δλ } e \text{ είναι ο.κ. βάση}$$

Παρατήρηση

Έστω $\mathcal{C} = \{e_i : i \in I\}$ ορθοκανονική οικογένεια σ' έναν χώρο *Hilbert* H . Η $\mathcal{C}$ είναι ο.κ. βάση του H αν και μόνον αν είναι *μεγιστική*, αν δηλαδή δεν περιέχεται σε κανένα ορθοκανονικό υποσύνολο του H (εκτός από την $\mathcal{C}$),

Παρατήρηση

Έστω $\mathcal{C} = \{e_i : i \in I\}$ ορθοκανονική οικογένεια σ' έναν χώρο *Hilbert* H . Η $\mathcal{C}$ είναι ο.κ. βάση του H αν και μόνον αν είναι *μεγιστική*, αν δηλαδή δεν περιέχεται σε κανένα ορθοκανονικό υποσύνολο του H (εκτός από την $\mathcal{C}$), ισοδύναμα αν το μόνο στοιχείο του H που είναι κάθετο στην $\mathcal{C}$ είναι το 0 .

Παρατήρηση

Έστω $\mathcal{C} = \{e_i : i \in I\}$ ορθοκανονική οικογένεια σ' έναν χώρο *Hilbert* H . Η $\mathcal{C}$ είναι ο.κ. βάση του H αν και μόνον αν είναι **μεγιστική**, αν δηλαδή δεν περιέχεται σε κανένα ορθοκανονικό υποσύνολο του H (εκτός από την $\mathcal{C}$), ισοδύναμα αν το μόνο στοιχείο του H που είναι κάθετο στην $\mathcal{C}$ είναι το 0 .

Πρόταση

Κάθε διαχωρίσιμος¹ χώρος E με εσωτερικό γινόμενο έχει μια **αριθμήσιμη ορθοκανονική βάση** (και αντίστροφα).

Απόδειξη: Έστω $X = \{x_1, x_2, \dots\}$ αριθμήσιμο πυκνό υποσύνολο του E
 Κάθε $x \in E$ εγγεγραμμένο:
 $x = \sum \gamma_n \frac{x_n}{\|x_n\|}$ (για γ_n που $\sum \gamma_n^2 < \infty$)
 $\Rightarrow$ Δίνουμε ποικιλία $\gamma = \{\gamma_1, \gamma_2, \dots\} \in X$ με $x = \sum \gamma_n \frac{x_n}{\|x_n\|}$
 οπότε $\mathcal{C} = \{ \frac{x_n}{\|x_n\|} \}$ είναι ορθοκανονική βάση του E (από τον ορισμό του X και του $\mathcal{C}$)
 γ.ω. $\forall$ κενό $\mathcal{C}' = \{e_1, e_2, \dots\}$ ορθοκανονικό
 $\Rightarrow \mathcal{C}' \cap X = \emptyset$ (αλλιώς $\exists x \in X$ που $x = \sum \gamma_n e_n$ με $\gamma_n = 0$ για $n > N$)
 $\Rightarrow \mathcal{C}'$ είναι αλφαινό του E

¹ Δηλ. περιέχει ένα πυκνό υποσύνολο που είναι αριθμήσιμο.

Παρατήρηση

Έστω $\mathcal{C} = \{e_i : i \in I\}$ ορθοκανονική οικογένεια σ' έναν χώρο *Hilbert* H . Η $\mathcal{C}$ είναι ο.κ. βάση του H αν και μόνον αν είναι *μεγιστική*, αν δηλαδή δεν περιέχεται σε κανένα ορθοκανονικό υποσύνολο του H (εκτός από την $\mathcal{C}$), ισοδύναμα αν το μόνο στοιχείο του H που είναι κάθετο στην $\mathcal{C}$ είναι το 0 .

Πρόταση

Κάθε διαχωρίσιμος¹ χώρος E με εσωτερικό γινόμενο έχει μια αριθμήσιμη ορθοκανονική βάση (και αντίστροφα).

¹ Δηλ. περιέχει ένα πυκνό υποσύνολο που είναι αριθμήσιμο.

Παρατήρηση

Έστω $\mathcal{C} = \{e_i : i \in I\}$ ορθοκανονική οικογένεια σ' έναν χώρο *Hilbert* H . Η $\mathcal{C}$ είναι ο.κ. βάση του H αν και μόνον αν είναι *μεγιστική*, αν δηλαδή δεν περιέχεται σε κανένα ορθοκανονικό υποσύνολο του H (εκτός από την $\mathcal{C}$), ισοδύναμα αν το μόνο στοιχείο του H που είναι κάθετο στην $\mathcal{C}$ είναι το 0 .

Πρόταση

Κάθε διαχωρίσιμος¹ χώρος E με εσωτερικό γινόμενο έχει μια αριθμήσιμη ορθοκανονική βάση (και αντίστροφα).

Μάλιστα, αν $F \subseteq E$ πυκνός υπόχωρος, μπορώ να βρω ορθοκανονική βάση του E *μέσα στον* F .
Αν F πυκνός, τότε $X \subseteq F$ αριθμήσιμο πυκνό συν F
σημαίνει X πυκνός σε E με επιλογές στην F

¹ Δηλ. περιέχει ένα πυκνό υποσύνολο που είναι αριθμήσιμο.

Παρατήρηση

Έστω $\mathcal{C} = \{e_i : i \in I\}$ ορθοκανονική οικογένεια σ' έναν χώρο *Hilbert* H . Η $\mathcal{C}$ είναι ο.κ. βάση του H αν και μόνον αν είναι *μεγιστική*, αν δηλαδή δεν περιέχεται σε κανένα ορθοκανονικό υποσύνολο του H (εκτός από την $\mathcal{C}$), ισοδύναμα αν το μόνο στοιχείο του H που είναι κάθετο στην $\mathcal{C}$ είναι το 0 .

Πρόταση

Κάθε διαχωρίσιμος¹ χώρος E με εσωτερικό γινόμενο έχει μια αριθμήσιμη ορθοκανονική βάση (και αντίστροφα).

Μάλιστα, αν $F \subseteq E$ πυκνός υπόχωρος, μπορώ να βρω ορθοκανονική βάση του E *μέσα στον* F (π.χ. $E = C([0, 1])$ και $F =$ πολυώνυμα).

¹ Δηλ. περιέχει ένα πυκνό υποσύνολο που είναι αριθμήσιμο.

Παρατήρηση

Έστω $\mathcal{C} = \{e_i : i \in I\}$ ορθοκανονική οικογένεια σ' έναν χώρο *Hilbert* H . Η $\mathcal{C}$ είναι ο.κ. βάση του H αν και μόνον αν είναι *μεγιστική*, αν δηλαδή δεν περιέχεται σε κανένα ορθοκανονικό υποσύνολο του H (εκτός από την $\mathcal{C}$), ισοδύναμα αν το μόνο στοιχείο του H που είναι κάθετο στην $\mathcal{C}$ είναι το 0 .

Πρόταση

Κάθε διαχωρίσιμος¹ χώρος E με εσωτερικό γινόμενο έχει μια αριθμήσιμη ορθοκανονική βάση (και αντίστροφα).

Μάλιστα, αν $F \subseteq E$ πυκνός υπόχωρος, μπορώ να βρω ορθοκανονική βάση του E *μέσα στον* F (π.χ. $E = C([0, 1])$ και $F =$ πολυώνυμα).

---

¹ Δηλ. περιέχει ένα πυκνό υποσύνολο που είναι αριθμήσιμο.

Ορθοκανονικές Βάσεις

Bessel: αν $\{e_n : n \in \mathbb{N}\}$ είναι ο.σ., $\forall x \in E$, $\sum_{n=1}^{\infty} |\langle x, e_n \rangle|^2 \leq \|x\|^2$

Άσκηση

Έστω E χώρος με εσωτερικό γινόμενο, $\{e_n : n \in \mathbb{N}\}$ ορθοκανονική ακολουθία στον E και $x \in E$. Τότε

$$\|x\|^2 = \sum_{n=1}^{\infty} |\langle x, e_n \rangle|^2 \text{ αν και μόνον αν } x \in \overline{\text{span}\{e_n : n \in \mathbb{N}\}}.$$

Άσκηση

Έστω E χώρος με εσωτερικό γινόμενο, $\{e_n : n \in \mathbb{N}\}$ ορθοκανονική ακολουθία στον E και $x \in E$. Τότε

$$\|x\|^2 = \sum_{n=1}^{\infty} |\langle x, e_n \rangle|^2 \text{ αν και μόνον αν } x \in \overline{\text{span}\{e_n : n \in \mathbb{N}\}}.$$

Άσκηση

Έστω E χώρος με εσωτερικό γινόμενο, $\{e_n : n \in \mathbb{N}\}$ ορθοκανονική ακολουθία στον E και $x \in E$. Τότε

$$\|x\|^2 = \sum_{n=1}^{\infty} |\langle x, e_n \rangle|^2 \text{ αν και μόνον αν } x \in \overline{\text{span}\{e_n : n \in \mathbb{N}\}}.$$

Μάλιστα

$$\|x\|^2 - \sum_{n=1}^{\infty} |\langle x, e_n \rangle|^2 = \text{dist}(x, K)^2$$

όπου $K = \overline{\text{span}\{e_n : n \in \mathbb{N}\}}$.

Ορθοκανονικές Βάσεις

Μισή Απόδειξη Έστω $x \in \overline{K}$ και $\varepsilon > 0$. Υπάρχουν $n \in \mathbb{N}$ και $\lambda_1, \dots, \lambda_n \in \mathbb{K}$ ώστε

$$\left\| x - \sum_{k=1}^n \lambda_k e_k \right\| < \varepsilon.$$

$\varepsilon = \sum_{k=1}^n |\lambda_k|^2 = \sum_{k=1}^n \lambda_k \lambda_k^*$

Μισή Απόδειξη Έστω $x \in \overline{K}$ και $\varepsilon > 0$. Υπάρχουν $n \in \mathbb{N}$ και $\lambda_1, \dots, \lambda_n \in \mathbb{K}$ ώστε

$$\left\| x - \sum_{k=1}^n \lambda_k e_k \right\| < \varepsilon.$$

Όμως, πάντα

$$\left\| x - \sum_{k=1}^n \lambda_k e_k \right\|^2 \geq \left\| x - \sum_{k=1}^n \langle x, e_k \rangle e_k \right\|^2$$

Μισή Απόδειξη Έστω $x \in \overline{K}$ και $\varepsilon > 0$. Υπάρχουν $n \in \mathbb{N}$ και $\lambda_1, \dots, \lambda_n \in \mathbb{K}$ ώστε

$$\left\| x - \sum_{k=1}^n \lambda_k e_k \right\| < \varepsilon.$$

Όμως, πάντα

$$\left\| x - \sum_{k=1}^n \lambda_k e_k \right\|^2 \geq \left\| x - \sum_{k=1}^n \langle x, e_k \rangle e_k \right\|^2$$

(Λήμμα βέλτιστης προσέγγισης). Αλλά ξέρουμε (Πυθαγόρειο, δες την (2)) ότι

$$\|x\|^2 - \sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 = \left\| x - \sum_{k=1}^n \langle x, e_k \rangle e_k \right\|^2 < \varepsilon^2. \quad \rightsquigarrow$$

Μισή Απόδειξη Έστω $x \in \overline{K}$ και $\varepsilon > 0$. Υπάρχουν $n \in \mathbb{N}$ και $\lambda_1, \dots, \lambda_n \in \mathbb{K}$ ώστε

$$\left\| x - \sum_{k=1}^n \lambda_k e_k \right\| < \varepsilon.$$

Όμως, πάντα

$$\left\| x - \sum_{k=1}^n \lambda_k e_k \right\|^2 \geq \left\| x - \sum_{k=1}^n \langle x, e_k \rangle e_k \right\|^2$$

(Λήμμα βέλτιστης προσέγγισης). Αλλά ξέρουμε (Πυθαγόρειο, δες την (2)) ότι

$$\|x\|^2 - \sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 = \left\| x - \sum_{k=1}^n \langle x, e_k \rangle e_k \right\|^2 < \varepsilon^2. \quad \rightsquigarrow$$

$$\|x\|^2 - \sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 = \left\| x - \sum_{k=1}^n \langle x, e_k \rangle e_k \right\|^2 < \varepsilon^2.$$

$$\|x\|^2 - \sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 = \left\| x - \sum_{k=1}^n \langle x, e_k \rangle e_k \right\|^2 < \varepsilon^2.$$

Αν $m \geq n$, έχουμε
$$\sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 \leq \sum_{k=1}^m |\langle x, e_k \rangle|^2$$

Ορθοκανονικές Βάσεις

$$\|x\|^2 - \sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 = \left\| x - \sum_{k=1}^n \langle x, e_k \rangle e_k \right\|^2 < \varepsilon^2.$$

Αν $m \geq n$, έχουμε
$$\sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 \leq \sum_{k=1}^m |\langle x, e_k \rangle|^2$$

και συνεπώς

$$\left\| x - \sum_{k=1}^m \langle x, e_k \rangle e_k \right\|^2 = \|x\|^2 - \sum_{k=1}^m |\langle x, e_k \rangle|^2 \leq \|x\|^2 - \sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 < \varepsilon^2$$

για κάθε $m \geq n$. $x \in \bar{U} \Rightarrow x = \lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n \langle x, e_k \rangle e_k$ και $\|x\|^2 = \sum_{k=1}^{\infty} |\langle x, e_k \rangle|^2$

Αντίστροφα, αν $\|x\|^2 = \sum_{k=1}^{\infty} |\langle x, e_k \rangle|^2$ τότε $\forall \varepsilon > 0 \exists n_0: \forall n \geq n_0$

$$\|x\|^2 - \sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 < \varepsilon^2$$

$$\left\| x - \sum_{k=1}^n \langle x, e_k \rangle e_k \right\|^2$$

$\leq \varepsilon \Rightarrow \lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n \langle x, e_k \rangle e_k = x$
 $\in K \Rightarrow x \in K \quad \square$

$$\|x\|^2 - \sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 = \left\| x - \sum_{k=1}^n \langle x, e_k \rangle e_k \right\|^2 < \varepsilon^2.$$

Αν $m \geq n$, έχουμε
$$\sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 \leq \sum_{k=1}^m |\langle x, e_k \rangle|^2$$

και συνεπώς

$$\left\| x - \sum_{k=1}^m \langle x, e_k \rangle e_k \right\|^2 = \|x\|^2 - \sum_{k=1}^m |\langle x, e_k \rangle|^2 \leq \|x\|^2 - \sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 < \varepsilon^2$$

για κάθε $m \geq n$. Επομένως

$$\lim_m \left\| x - \sum_{k=1}^m \langle x, e_k \rangle e_k \right\| = 0 \quad \text{και} \quad \lim_m \sum_{k=1}^m |\langle x, e_k \rangle|^2 = \|x\|^2. \quad \square$$

$$\|x\|^2 - \sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 = \left\| x - \sum_{k=1}^n \langle x, e_k \rangle e_k \right\|^2 < \varepsilon^2.$$

Αν $m \geq n$, έχουμε
$$\sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 \leq \sum_{k=1}^m |\langle x, e_k \rangle|^2$$

και συνεπώς

$$\left\| x - \sum_{k=1}^m \langle x, e_k \rangle e_k \right\|^2 = \|x\|^2 - \sum_{k=1}^m |\langle x, e_k \rangle|^2 \leq \|x\|^2 - \sum_{k=1}^n |\langle x, e_k \rangle|^2 < \varepsilon^2$$

για κάθε $m \geq n$. Επομένως

$$\lim_m \left\| x - \sum_{k=1}^m \langle x, e_k \rangle e_k \right\| = 0 \quad \text{και} \quad \lim_m \sum_{k=1}^m |\langle x, e_k \rangle|^2 = \|x\|^2. \quad \square$$

Συνέπεια:

Θεώρημα

Έστω $\{e_n : n \in \mathbb{N}\}$ ορθοκανονική *βάση* σ' έναν χώρο E με εσωτερικό γινόμενο. Τότε, για κάθε $x \in E$,

(i) $x = \sum_{n=1}^{\infty} \langle x, e_n \rangle e_n$ (σύγκλιση ως προς τη νόρμα του E).

Συνέπεια:

Θεώρημα

Έστω $\{e_n : n \in \mathbb{N}\}$ ορθοκανονική **βάση** σ' έναν χώρο E με εσωτερικό γινόμενο. Τότε, για κάθε $x \in E$,

(i) $x = \sum_{n=1}^{\infty} \langle x, e_n \rangle e_n$ (σύγκλιση ως προς τη νόρμα του E).

(ii) $\|x\|^2 = \sum_{n=1}^{\infty} |\langle x, e_n \rangle|^2$ (Ισότητα Parseval).

Πόρισμα

Αν $\{e_n : n \in \mathbb{N}\}$ είναι ορθοκανονική βάση σ' έναν χώρο με εσωτερικό γινόμενο E , για κάθε $x, y \in E$ έχουμε “ $\sum x_n \overline{y_n}$ ”

$$\langle x, y \rangle = \sum_{n=1}^{\infty} \langle x, e_n \rangle \langle e_n, y \rangle = \sum_{n=1}^{\infty} \langle x, e_n \rangle \overline{\langle y, e_n \rangle}.$$

$= \langle x, \left(\sum_{n=1}^{\infty} |e_n\rangle\langle e_n| \right) y \rangle$
πρώτο σωματιδί

Δείξουμε:

Έστω $\{x_n : n \in \mathbb{N}\}$ ορθοκανονική βάση σ' έναν χώρο E με εσωτερικό γινόμενο. Τότε, για κάθε $x \in E$, $\|x\|^2 = \sum_{n=1}^{\infty} |\langle x, x_n \rangle|^2$. *Parseval*

---

²Γενικότερα, ισχύει ότι κάθε χώρος Hilbert είναι ισομετρικά ισομόρφος με τον $\ell^2(\Gamma)$ για κατάλληλο σύνολο Γ . (Αποδ. παραλείπεται.)

Δείξαμε:

Έστω $\{x_n : n \in \mathbb{N}\}$ ορθοκανονική βάση σ' έναν χώρο E με εσωτερικό γινόμενο. Τότε, για κάθε $x \in E$, $\|x\|^2 = \sum_{n=1}^{\infty} |\langle x, x_n \rangle|^2$.

---

²Γενικότερα, ισχύει ότι κάθε χώρος Hilbert είναι ισομετρικά ισόμορφος με τον $\ell^2(\Gamma)$ για κατάλληλο σύνολο Γ . (Αποδ. παραλείπεται.)

Ισομορφισμοί

Δείξουμε:

Έστω $\{x_n : n \in \mathbb{N}\}$ ορθοκανονική βάση σ' έναν χώρο E με εσωτερικό γινόμενο. Τότε, για κάθε $x \in E$, $\|x\|^2 = \sum_{n=1}^{\infty} |\langle x, x_n \rangle|^2$.

Άρα η απεικόνιση $(E, \|\cdot\|) \rightarrow (\ell^2, \|\cdot\|_2) : x \rightarrow (\langle x, x_n \rangle)_n$ είναι (γραμμ.)
ισομετρική εμφύτευση.

$$\begin{aligned} U : (E, \|\cdot\|) &\rightarrow (\ell^2, \|\cdot\|_2) : x \mapsto (\underbrace{\langle x, x_1 \rangle, \langle x, x_2 \rangle, \dots}_{\in \ell^2, \sum |\langle x, x_n \rangle|^2 \leq \|x\|^2}) \\ \text{γραμμική :} \\ U(y_1 + \lambda y_2) &= (\langle y_1 + \lambda y_2, x_n \rangle)_n \\ &= (\langle y_1, x_n \rangle + \lambda \langle y_2, x_n \rangle)_n \\ &= (\langle y_1, x_n \rangle)_n + \lambda (\langle y_2, x_n \rangle)_n = U(y_1) + \lambda U(y_2) \\ \|U(x)\|_2^2 &= \sum |\langle x, x_n \rangle|^2 = \|x\|^2 \end{aligned}$$

²Γενικότερα, ισχύει ότι κάθε χώρος Hilbert είναι ισομετρικά ισομόρφος με τον $\ell^2(\Gamma)$ για κατάλληλο σύνολο Γ . (Αποδ. παραλείπεται.)

Ισομορφισμοί

Δείξαμε:

Έστω $\{x_n : n \in \mathbb{N}\}$ ορθοκανονική βάση σ' έναν χώρο E με εσωτερικό γινόμενο. Τότε, για κάθε $x \in E$, $\|x\|^2 = \sum_{n=1}^{\infty} |\langle x, x_n \rangle|^2$.

Άρα η απεικόνιση $(E, \|\cdot\|) \rightarrow (\ell^2, \|\cdot\|_2) : x \rightarrow (\langle x, x_n \rangle)_n$ είναι (γραμμ.)
ισομετρική εμφύτευση. Η εικόνα της είναι πυκνή στον ℓ^2 .

$$\cup(E) \supseteq \cup(\text{span}\{x_1, x_2, \dots, x_n, x_{n+1}, \dots\}) = \text{span}\{e_1, e_2, \dots\} = \underline{\mathbb{C}\omega}$$

$\cup(E)$ πυκνή στο ℓ^2

Προ Σαδία οπ $\cup(E, \|\cdot\|)$ είναι διαχωριστικός! $\forall \epsilon > 0$ $\exists \delta$

$U: (\text{span}\{e_1, e_2, \dots, e_n\}, \|\cdot\|_2) \rightarrow (\text{span}\{x_1, x_2, \dots, x_n\}, \|\cdot\|)$

$\Rightarrow \text{span}\{e_1, e_2, \dots, e_n\}$ $\Rightarrow \text{span}\{x_1, x_2, \dots, x_n\}$ $\Rightarrow \text{span}\{e_1, e_2, \dots, e_n\}$ $\Rightarrow \text{span}\{x_1, x_2, \dots, x_n\}$

$\Rightarrow (\cup E_n, \|\cdot\|)$ διαχωριστικός

$\Rightarrow (\overline{\cup E_n}, \|\cdot\|) = E$ $\Rightarrow (\overline{\cup E_n}, \|\cdot\|)$ διαχωριστικός

²Γενικότερα, ισχύει ότι κάθε χώρος Hilbert είναι ισομετρικά ισομορφος με τον $\ell^2(\Gamma)$ για κατάλληλο σύνολο Γ . (Αποδ. παραλείπεται.)

Δείξαμε:

Έστω $\{x_n : n \in \mathbb{N}\}$ ορθοκανονική βάση σ' έναν χώρο E με εσωτερικό γινόμενο. Τότε, για κάθε $x \in E$, $\|x\|^2 = \sum_{n=1}^{\infty} |\langle x, x_n \rangle|^2$.

Άρα η απεικόνιση $(E, \|\cdot\|) \rightarrow (\ell^2, \|\cdot\|_2) : x \rightarrow (\langle x, x_n \rangle)_n$ είναι (γραμμ.) ισομετρική εμφύτευση. Η εικόνα της είναι πυκνή στον ℓ^2 .

Θεώρημα

Κάθε απειροδιάστατος διαχωρίσιμος² χώρος Hilbert H είναι ισομετρικά ισόμορφος με τον ℓ^2 .

---

²Γενικότερα, ισχύει ότι κάθε χώρος Hilbert είναι ισομετρικά ισόμορφος με τον $\ell^2(\Gamma)$ για κατάλληλο σύνολο Γ . (Αποδ. παραλείπεται.)

$$U: E \rightarrow \ell^2$$

$U(E)$ sion Ruzia unichoro za ℓ^2
= ?

npv A, $U(E) = \ell^2$ zac $U^{-1}: \ell^2 \rightarrow E$ isyripic Eni
 U unit- t vusni

$\|Ux\|_2 \Rightarrow (E, \| \cdot \|)$ n dion xcp

$(Ux) \text{ norm} \leftarrow (y) \text{ norm}$

cp. anibe 6'fac x

$$Ux = \text{lim } y_n \in E$$

cp. E Hilbert

Ισομορφισμοί

Δείξουμε:

Έστω $\{x_n : n \in \mathbb{N}\}$ ορθοκανονική βάση σ' έναν χώρο E με εσωτερικό γινόμενο. Τότε, για κάθε $x \in E$, $\|x\|^2 = \sum_{n=1}^{\infty} |\langle x, x_n \rangle|^2$.

Άρα η απεικόνιση $(E, \|\cdot\|) \rightarrow (\ell^2, \|\cdot\|_2) : x \rightarrow (\langle x, x_n \rangle)_n$ είναι (γραμμ.) ισομετρική εμφύτευση. Η εικόνα της είναι πυκνή στον ℓ^2 .

Θεώρημα

Κάθε απειροδιάστατος διαχωρίσιμος² χώρος Hilbert H είναι ισομετρικά ισομορφος με τον ℓ^2 . Αποδ. Ξέρουμε οτι $U : x \mapsto (\langle x, x_n \rangle)_n$ είναι γραμμική (εμφύτευση). Άρα είναι 1-2 γιατί αν $x, x' \in H$ με $Ux = Ux'$ τότε λόγω ΓΠ

$$U(x-x') = 0 \Rightarrow \|x-x'\| = \|U(x-x')\| = 0 \text{ οπότε } x=x'$$

ισχύει $U(E) = \ell^2$
Αποδ. Πάρτε μια $\lambda = (\lambda_1, \lambda_2, \dots) \in \ell^2$ ^(εφ)
το πού $y \in E$ οπότε $Uy = \lambda$ δηλ $\langle y, x_n \rangle = \lambda_n \forall n$ οπότε $y \in H$

²Γενικότερα, ισχύει ότι κάθε χώρος Hilbert είναι ισομετρικά ισομορφος με τον $\ell^2(\Gamma)$ για κατάλληλο σύνολο Γ . (Αποδ. παραλείπεται.)

$(\lambda) \in \ell^2$ ορα $\sum |\lambda_k|^2 < \infty$

ορα $\forall \epsilon > 0 \exists n_0! \forall n > n_0 \sum_{k > n} |\lambda_k|^2 < \epsilon$

ορα $y_n = \sum_{k=1}^n \lambda_k x_k \in H$ και ορα $U(y_n) = \sum_{k=1}^n \lambda_k e_k = (\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n, 0, 0, \dots)$

Το $(y_n)_{n \in \mathbb{N}}$ είναι ϕ ακολουθία ορα H :

$$n > m \quad \|y_n - y_m\|^2 = \left\| \sum_{k=1}^n \lambda_k x_k - \sum_{k=1}^m \lambda_k x_k \right\|^2$$

$$= \left\| \sum_{k=m+1}^n \lambda_k x_k \right\|^2 = \sum_{k=m+1}^n |\lambda_k|^2 \leq \sum_{k=m+1}^{\infty} |\lambda_k|^2$$

ορα ορα $m > n$ ορα $\xrightarrow{\text{ου}} \frac{\text{ου}}{\epsilon} < \epsilon^2$

Αρα ορα ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ορα $H \exists y \in H$ ορα $\|y_n - y\| \rightarrow 0$

$$\text{ορα } Uy = \lim_n Uy_n = \lim_n \sum_{k=1}^n \lambda_k e_k$$

$$= \sum_{k=1}^{\infty} \lambda_k e_k = (\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n, \dots) = \vec{\lambda} \quad \square$$

Δείξαμε:

Έστω $\{x_n : n \in \mathbb{N}\}$ ορθοκανονική βάση σ' έναν χώρο E με εσωτερικό γινόμενο. Τότε, για κάθε $x \in E$, $\|x\|^2 = \sum_{n=1}^{\infty} |\langle x, x_n \rangle|^2$.

Άρα η απεικόνιση $(E, \|\cdot\|) \rightarrow (\ell^2, \|\cdot\|_2) : x \rightarrow (\langle x, x_n \rangle)_n$ είναι (γραμμ.) ισομετρική εμφύτευση. Η εικόνα της είναι πυκνή στον ℓ^2 .

Θεώρημα

Κάθε απειροδιάστατος διαχωρίσιμος² χώρος Hilbert H είναι ισομετρικά ισόμορφος με τον ℓ^2 .

Ακριβέστερα, αν επιλέξουμε μια ορθοκανονική βάση $\{x_n\}$ του H , η απεικόνιση

$$U : H \xrightarrow{\text{isom}} \ell^2 : x \rightarrow (\langle x, x_n \rangle)_n$$

απεικονίζει τον H (γραμμικά και) ισομετρικά επί του ℓ^2 .

²Γενικότερα, ισχύει ότι κάθε χώρος Hilbert είναι ισομετρικά ισόμορφος με τον $\ell^2(\Gamma)$ για κατάλληλο σύνολο Γ . (Αποδ. παραλείπεται.)

Πρόταση

Αν $(E, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ είναι χώρος με εσωτερικό γινόμενο, υπάρχει χώρος Hilbert $(H, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ και γραμμική και ισομετρική εμφύτευση $\phi : E \rightarrow H$ με πυκνή εικόνα.

Πρόταση

Αν $(E, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ είναι χώρος με εσωτερικό γινόμενο, υπάρχει χώρος Hilbert $(H, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ και γραμμική και ισομετρική εμφύτευση $\phi : E \rightarrow H$ με πυκνή εικόνα.

Πρόταση

Αν $(E, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ είναι χώρος με εσωτερικό γινόμενο, υπάρχει χώρος Hilbert $(H, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ και γραμμική και ισομετρική εμφύτευση $\phi : E \rightarrow H$ με πυκνή εικόνα.

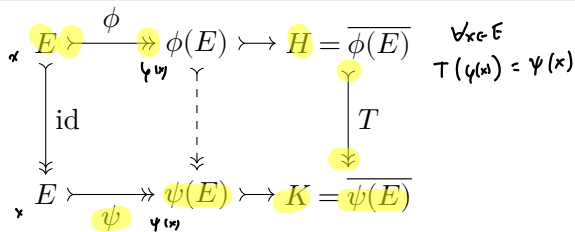
Ο H είναι «ουσιαστικά μοναδικός», με την έννοια ότι αν $(K, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ είναι χώρος Hilbert και $\psi : E \rightarrow K$ γραμμική ισομετρία με πυκνή εικόνα, τότε υπάρχει γραμμική ισομετρία T από τον H επί του K ώστε $T(\phi(x)) = \psi(x)$ για κάθε $x \in E$.

Πρόταση

Αν $(E, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ είναι χώρος με εσωτερικό γινόμενο, υπάρχει χώρος Hilbert $(H, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ και γραμμική και ισομετρική εμφύτευση $\phi : E \rightarrow H$ με πυκνή εικόνα.

Ο H είναι «ουσιαστικά μοναδικός», με την έννοια ότι αν $(K, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ είναι χώρος Hilbert και $\psi : E \rightarrow K$ γραμμική ισομετρία με πυκνή εικόνα, τότε υπάρχει γραμμική ισομετρία T από τον H επί του K ώστε $T(\phi(x)) = \psi(x)$ για κάθε $x \in E$.

Ο χώρος Hilbert $(H, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ λέγεται **η πλήρωση** του $(E, \langle \cdot, \cdot \rangle)$.

Δείτε και το αρχείο [complun.pdf](#).

Χωρίς Μέτρο Θεωρώ τον $E = (C([a, b]), \langle \cdot, \cdot \rangle)$ όπου

$$\langle f, g \rangle = \int_a^b f(t) \overline{g(t)} dt.$$

Ο $L^2([a, b])$, ο $L^2(\mathbb{R})$

Χωρίς Μέτρο Θεωρώ τον $E = (C([a, b]), \langle \cdot, \cdot \rangle)$ όπου

$$\langle f, g \rangle = \int_a^b f(t) \overline{g(t)} dt.$$

$L^2([a, b]) =$ η πλήρωση της $\| \cdot \|_2$
για $C([a, b])$

Ονομάζω $L^2([a, b])$ την πλήρωση του E .

Χωρίς Μέτρο Θεωρώ τον $E = (C([a, b]), \langle \cdot, \cdot \rangle)$ όπου

$$\langle f, g \rangle = \int_a^b f(t) \overline{g(t)} dt.$$

Ονομάζω $L^2([a, b])$ την πλήρωση του E .

Θεωρώ τον $F = (C_c(\mathbb{R}), \langle \cdot, \cdot \rangle)$

(όπου $f \in C_c(\mathbb{R})$ σημαίνει $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{C}$ συνεχής και υπάρχει $K_f \subseteq \mathbb{R}$ συμπαγές ώστε $f(t) = 0$ όταν $t \notin K_f$).

Χωρίς Μέτρο Θεωρώ τον $E = (C([a, b]), \langle \cdot, \cdot \rangle)$ όπου

$$\langle f, g \rangle = \int_a^b f(t) \overline{g(t)} dt.$$

Ονομάζω $L^2([a, b])$ την πλήρωση του E .

Θεωρώ τον $F = (C_c(\mathbb{R}), \langle \cdot, \cdot \rangle)$

(όπου $f \in C_c(\mathbb{R})$ σημαίνει $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{C}$ συνεχής και υπάρχει $K_f \subseteq \mathbb{R}$ συμπαγές ώστε $f(t) = 0$ όταν $t \notin K_f$).

$$\text{Θέτω } \langle f, g \rangle = \int_{K_f} f(t) \overline{g(t)} dt.$$

Ο $L^2([a, b])$, ο $L^2(\mathbb{R})$

Χωρίς Μέτρο Θεωρώ τον $E = (C([a, b]), \langle \cdot, \cdot \rangle)$ όπου

$$\langle f, g \rangle = \int_a^b f(t) \overline{g(t)} dt.$$

Ονομάζω $L^2([a, b])$ την πλήρωση του E .

(όμοια!)
Είναι ένα χώρο Hilbert
που ησφίεται για (εμφανίζεται)
Είμαστε ο... $(C([a, b]), \| \cdot \|_2)$
ως πινάκ υποχώρο

Θεωρώ τον $F = (C_c(\mathbb{R}), \langle \cdot, \cdot \rangle)$

(όπου $f \in C_c(\mathbb{R})$ σημαίνει $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{C}$ συνεχής και υπάρχει $K_f \subseteq \mathbb{R}$ συμπαγές ώστε $f(t) = 0$ όταν $t \notin K_f$).

$$\langle f, g \rangle = \int_{K_f} f(t) \overline{g(t)} dt.$$

Ονομάζω $L^2(\mathbb{R})$ την πλήρωση του F .

$$\|f\|_2 = \left(\int_{K_f} |f(t)|^2 dt \right)^{1/2}$$

(ομοια)
Είναι ένας χώρος Hilbert ησφίεται
για (εμφανίζεται) Είμαστε ο...
 $(C_c(\mathbb{R}), \| \cdot \|_2)$
ως πινάκ υποχώρο

Χωρίς Μέτρο Θεωρώ τον $E = (C([a, b]), \langle \cdot, \cdot \rangle)$ όπου

$$\langle f, g \rangle = \int_a^b f(t) \overline{g(t)} dt.$$

Ονομάζω $L^2([a, b])$ την πλήρωση του E .

Θεωρώ τον $F = (C_c(\mathbb{R}), \langle \cdot, \cdot \rangle)$

(όπου $f \in C_c(\mathbb{R})$ σημαίνει $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{C}$ συνεχής και υπάρχει $K_f \subseteq \mathbb{R}$ συμπαγές ώστε $f(t) = 0$ όταν $t \notin K_f$).

$$\text{Θέτω } \langle f, g \rangle = \int_{K_f} f(t) \overline{g(t)} dt.$$

Ονομάζω $L^2(\mathbb{R})$ την πλήρωση του F .

Για τις ανάγκες του προπτυχιακού μαθήματος, αυτοί θα είναι οι **ορισμοί** των χώρων Hilbert $L^2([a, b])$ και $L^2(\mathbb{R})$.

Ενημερωτικά παρατίθενται στις επόμενες δυο διαφάνειες οι (ισοδύναμοι) ορισμοί με χρήση Θεωρίας Μέτρου.

Ο $\mathcal{L}^2(\mu)$, ο $L^2(\mu)$

Με Μέτρο (Μέτρον Άριστον!) Έστω $(X, \mathcal{S}, \mu)$ χώρος μέτρου (π.χ. $(\mathbb{R}, \mathcal{B}, m)$).

Ορισμός

Ο χώρος $\mathcal{L}^2(X, \mathcal{S}, \mu) = \mathcal{L}^2(\mu)$ αποτελείται από όλες τις συναρτήσεις $f : X \rightarrow \mathbb{R} \cup \{\pm\infty\}$ (ή $f : X \rightarrow \mathbb{C}$) που είναι μετρήσιμες και ικανοποιούν $\int_X |f|^2 d\mu < +\infty$.

Ο $\mathcal{L}^2(\mu)$, ο $L^2(\mu)$

Με Μέτρο (Μέτρον Ἀριστον!) Έστω $(X, \mathcal{S}, \mu)$ χώρος μέτρου (π.χ. $(\mathbb{R}, \mathcal{B}, m)$).

Ορισμός

Ο χώρος $\mathcal{L}^2(X, \mathcal{S}, \mu) = \mathcal{L}^2(\mu)$ αποτελείται από όλες τις συναρτήσεις $f : X \rightarrow \mathbb{R} \cup \{\pm\infty\}$ (ή $f : X \rightarrow \mathbb{C}$) που είναι μετρήσιμες και ικανοποιούν $\int_X |f|^2 d\mu < +\infty$.

Ο $\mathcal{L}^2(\mu)$, ο $L^2(\mu)$

Με Μέτρο (Μέτρον Ἀριστον!) Έστω $(X, \mathcal{S}, \mu)$ χώρος μέτρου (π.χ. $(\mathbb{R}, \mathcal{B}, m)$).

Ορισμός

Ο χώρος $\mathcal{L}^2(X, \mathcal{S}, \mu) = \mathcal{L}^2(\mu)$ αποτελείται από όλες τις συναρτήσεις $f : X \rightarrow \mathbb{R} \cup \{\pm\infty\}$ (ή $f : X \rightarrow \mathbb{C}$) που είναι μετρήσιμες και ικανοποιούν $\int_X |f|^2 d\mu < +\infty$.

Ο αριθμός $\left(\int_X |f|^2 d\mu \right)^{1/2}$ συμβολίζεται $\|f\|_2$.

Ο $\mathcal{L}^2(\mu)$, ο $L^2(\mu)$

Με Μέτρο (Μέτρον Ἀριστον!) Έστω $(X, \mathcal{S}, \mu)$ χώρος μέτρου (π.χ. $(\mathbb{R}, \mathcal{B}, m)$).

Ορισμός

Ο χώρος $\mathcal{L}^2(X, \mathcal{S}, \mu) = \mathcal{L}^2(\mu)$ αποτελείται από όλες τις συναρτήσεις $f : X \rightarrow \mathbb{R} \cup \{\pm\infty\}$ (ή $f : X \rightarrow \mathbb{C}$) που είναι μετρήσιμες και ικανοποιούν $\int_X |f|^2 d\mu < +\infty$.

Ο αριθμός $\left(\int_X |f|^2 d\mu \right)^{1/2}$ συμβολίζεται $\|f\|_2$.

Θέτω $\mathcal{N} = \{f \in \mathcal{L}^2(\mu) : \|f\|_2 = 0\}$.

Ο $\mathcal{L}^2(\mu)$, ο $L^2(\mu)$

Με Μέτρο (Μέτρον Ἀριστον!) Έστω $(X, \mathcal{S}, \mu)$ χώρος μέτρου (π.χ. $(\mathbb{R}, \mathcal{B}, m)$).

Ορισμός

Ο χώρος $\mathcal{L}^2(X, \mathcal{S}, \mu) = \mathcal{L}^2(\mu)$ αποτελείται από όλες τις συναρτήσεις $f : X \rightarrow \mathbb{R} \cup \{\pm\infty\}$ (ή $f : X \rightarrow \mathbb{C}$) που είναι μετρήσιμες και ικανοποιούν $\int_X |f|^2 d\mu < +\infty$.

Ο αριθμός $\left(\int_X |f|^2 d\mu \right)^{1/2}$ συμβολίζεται $\|f\|_2$.

Θέτω $\mathcal{N} = \{f \in \mathcal{L}^2(\mu) : \|f\|_2 = 0\}$.

Αν $f, g \in \mathcal{L}^2(\mu)$, έχω $f = g$ μ -σχ. παντού $\iff f - g \in \mathcal{N}$.

Ο $\mathcal{L}^2(\mu)$, ο $L^2(\mu)$

Με Μέτρο (Μέτρον Ἀριστον!) Έστω $(X, \mathcal{S}, \mu)$ χώρος μέτρου (π.χ. $(\mathbb{R}, \mathcal{B}, m)$).

Ορισμός

Ο χώρος $\mathcal{L}^2(X, \mathcal{S}, \mu) = \mathcal{L}^2(\mu)$ αποτελείται από όλες τις συναρτήσεις $f : X \rightarrow \mathbb{R} \cup \{\pm\infty\}$ (ή $f : X \rightarrow \mathbb{C}$) που είναι μετρήσιμες και ικανοποιούν $\int_X |f|^2 d\mu < +\infty$.

Ο αριθμός $\left(\int_X |f|^2 d\mu \right)^{1/2}$ συμβολίζεται $\|f\|_2$.

Θέτω $\mathcal{N} = \{f \in \mathcal{L}^2(\mu) : \|f\|_2 = 0\}$.

Αν $f, g \in \mathcal{L}^2(\mu)$, έχω $f = g$ μ -σ. παντού $\iff f - g \in \mathcal{N}$.

Επίσης, ο $\mathcal{N}$ είναι γραμμικός υπόχωρος του $\mathcal{L}^2$.

Ο $\mathcal{L}^2(\mu)$, ο $L^2(\mu)$

Με Μέτρο (Μέτρον Ἀριστον!) Έστω $(X, \mathcal{S}, \mu)$ χώρος μέτρου (π.χ. $(\mathbb{R}, \mathcal{B}, m)$).

Ορισμός

Ο χώρος $\mathcal{L}^2(X, \mathcal{S}, \mu) = \mathcal{L}^2(\mu)$ αποτελείται από όλες τις συναρτήσεις $f : X \rightarrow \mathbb{R} \cup \{\pm\infty\}$ (ή $f : X \rightarrow \mathbb{C}$) που είναι μετρήσιμες και ικανοποιούν $\int_X |f|^2 d\mu < +\infty$.

Ο αριθμός $\left(\int_X |f|^2 d\mu \right)^{1/2}$ συμβολίζεται $\|f\|_2$.

Θέτω $\mathcal{N} = \{f \in \mathcal{L}^2(\mu) : \|f\|_2 = 0\}$.

Αν $f, g \in \mathcal{L}^2(\mu)$, έχω $f = g$ μ -σχ. παντού $\iff f - g \in \mathcal{N}$.

Επίσης, ο $\mathcal{N}$ είναι γραμμικός υπόχωρος του $\mathcal{L}^2$.

Θέτω $\|f + \mathcal{N}\|_2 := \|f\|_2$. Είναι καλά ορισμένη **νόρμα** στον χώρο πηλίκου $L^2(\mu) := \mathcal{L}^2(\mu)/\mathcal{N}$.
*(αυτί) είναι το
που κοστίζει $f - f + u$*

Ο $\mathcal{L}^2(\mu)$, ο $L^2(\mu)$

Με Μέτρο (Μέτρον Ἀριστον!) Έστω $(X, \mathcal{S}, \mu)$ χώρος μέτρου (π.χ. $(\mathbb{R}, \mathcal{B}, m)$).

Ορισμός

Ο χώρος $\mathcal{L}^2(X, \mathcal{S}, \mu) = \mathcal{L}^2(\mu)$ αποτελείται από όλες τις συναρτήσεις $f : X \rightarrow \mathbb{R} \cup \{\pm\infty\}$ (ή $f : X \rightarrow \mathbb{C}$) που είναι μετρήσιμες και ικανοποιούν $\int_X |f|^2 d\mu < +\infty$.

Ο αριθμός $\left(\int_X |f|^2 d\mu \right)^{1/2}$ συμβολίζεται $\|f\|_2$.

Θέτω $\mathcal{N} = \{f \in \mathcal{L}^2(\mu) : \|f\|_2 = 0\}$.

Αν $f, g \in \mathcal{L}^2(\mu)$, έχω $f = g$ μ -σχ. παντού $\iff f - g \in \mathcal{N}$.

Επίσης, ο $\mathcal{N}$ είναι γραμμικός υπόχωρος του $\mathcal{L}^2$.

Θέτω $\|f + \mathcal{N}\|_2 := \|f\|_2$. Είναι καλά ορισμένη **νόρμα** στον χώρο πηλίκου $L^2(\mu) := \mathcal{L}^2(\mu)/\mathcal{N}$.

Έπεται ότι ο $L^2(\mu)$ αποτελείται από τις κλάσεις ισοδυναμίας συναρτήσεων του $\mathcal{L}^2(\mu)$ modulo ισότητα μ -σχ. παντού.

Θεώρημα (Riesz–Fisher) Ο $L^2(\mu)$ είναι πλήρης ως προς $\|\cdot\|_2$

Θεώρημα (Riesz–Fisher) Ο $L^2(\mu)$ είναι πλήρης (άρα είναι χώρος Hilbert αφού η $\|\cdot\|_2$ προέρχεται από το εσωτ. γινόμενο

$$\langle f + \mathcal{N}, g + \mathcal{N} \rangle = \int_X f(t)\overline{g(t)}d\mu(t).$$

Θεώρημα (Riesz–Fisher) Ο $L^2(\mu)$ είναι πλήρης (άρα είναι χώρος Hilbert αφού η $\|\cdot\|_2$ προέρχεται από το εσωτ. γινόμενο

$$\langle f + \mathcal{N}, g + \mathcal{N} \rangle = \int_X f(t) \overline{g(t)} d\mu(t).$$

Θεώρημα (πόρισμα π.χ. του Θ. Luzin) Ο $C([a, b])$ είναι πυκνός στον $L^2([a, b], \mathcal{B}, \lambda)$ ως προς τη νόρμα $\|\cdot\|_2$, βεβαίως.

Ο $L^2([a, b])$, ο $L^2(\mathbb{R})$

Θεώρημα (Riesz–Fisher) Ο $L^2(\mu)$ είναι πλήρης (άρα είναι χώρος Hilbert αφού η $\|\cdot\|_2$ προέρχεται από το εσωτ. γινόμενο

$$\langle f + \mathcal{N}, g + \mathcal{N} \rangle = \int_X f(t) \overline{g(t)} d\mu(t).$$

Θεώρημα (πόρισμα π.χ. του Θ. Luzin) Ο $C([a, b])$ είναι πυκνός στον $L^2([a, b], \mathcal{B}, \lambda)$ **ως προς τη νόρμα $\|\cdot\|_2$** , βεβαίως.

Ο $C_c(\mathbb{R})$ είναι πυκνός στον $L^2(\mathbb{R}, \mathcal{B}, \lambda)$ **ως προς τη νόρμα $\|\cdot\|_2$** .

Τρία πράγματα:

Τρία πράγματα:

(1) Ύπαρξη πλησιέστερου διανύσματος, άρα και κάθετου διανύσματος.

Τρία πράγματα:

(1) Ύπαρξη πλησιέστερου διανύσματος, άρα και κάθετου διανύσματος.

(2) Συνεχείς γραμμικές μορφές είναι τα εσωτερικά γινόμενα.

Τρία πράγματα:

(1) Ύπαρξη πλησιέστερου διανύσματος, άρα και κάθετου διανύσματος.

(2) Συνεχείς γραμμικές μορφές είναι τα εσωτερικά γινόμενα.

(3) Ύπαρξη ορθοκανονικής βάσης $\{x_\gamma : \gamma \in \Gamma\}$.

(Άρα ισομορφισμός με $\ell^2(\Gamma)$)

Συμβολισμός: $\ell^2(n) = (\mathbb{C}^n, \|\cdot\|_2)$.

Τρία πράγματα:

(1) Ύπαρξη πλησιέστερου διανύσματος, άρα και κάθετου διανύσματος.

(2) Συνεχείς γραμμικές μορφές είναι τα εσωτερικά γινόμενα.

(3) Ύπαρξη ορθοκανονικής βάσης $\{x_\gamma : \gamma \in \Gamma\}$.

(Άρα ισομορφισμός με $\ell^2(\Gamma)$)

Συμβολισμός: $\ell^2(n) = (\mathbb{C}^n, \|\cdot\|_2)$.

Όποιος ενδιαφέρεται για τον $\ell^2(\Gamma)$ ας δει το αρχείο [nonsep.pdf](#).